

BELGISCHE SENAAAT

ZITTING 2007-2008

4 MAART 2008

**Wetsvoorstel tot wijziging van artikel 682
van het Gerechtelijk Wetboek****VERSLAG**

NAMENS DE COMMISSIE VOOR
DE JUSTITIE
UITGEBRACHT DOOR
MEVROUW Taelman

I. PROCEDURE

De commissie voor de Justitie heeft dit wetsvoorstel besproken tijdens haar vergadering van 4 maart 2008, in aanwezigheid van de minister van Justitie.

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 2007-2008

4 MARS 2008

**Proposition de loi modifiant l'article 682
du Code judiciaire****RAPPORT**

FAIT AU NOM DE LA COMMISSION
DE LA JUSTICE
PAR
MME Taelman

I. PROCÉDURE

La commission de la Justice a examiné la proposition de loi qui fait l'objet du présent rapport lors de sa réunion du 4 mars 2008, en présence du ministre de la Justice.

Samenstelling van de commissie / Composition de la commission :

Voorzitter / Président : Marc Verwilghen.

CD&V - N-VA

Leden / Membres :

Helga Stevens, Hugo Vandenberghe, Pol Van den Driessche,
Tony Van Parys.

MR

Alain Courtois, Marie-Hélène Crombé-Berton, Christine Defraigne.

Open Vld
Vlaams Belang
PS
SP.A-SPIRIT

Martine Taelman, Patrik Vankrunkelsven.
Hugo Coveliers, Anke Van dermeersch.
Christophe Collignon, Philippe Mahoux.
Geert Lambert, Guy Swennen.

CDH
Écolo

Jean-Paul Procureur.
Carine Russo.

Plaatsvervangers / Suppléants :

Dirk Claes, Sabine de Bethune, Nahima Lanjri, Els Schelfhout,
Elke Tindemans.

Berni Collas, Alain Destexhe, Philippe Monfils, François Roelans
du Vivier.

Roland Duchatelet, Marc Verwilghen, Paul Wille.
Yves Buysse, Jurgen Ceder, Joris Van Hauthem.

Sfia Bouarfa, Joëlle Kapompolé, Philippe Moureaux.

Johan Vande Lanotte, Myriam Vanlerberghe, André Van Nieuw-
kerke.

Anne Delvaux, Francis Delpérée.

José Daras, Josy Dubié.

*Zie :***Stukken van de Senaat :****4-16 - BZ 2007 :**

Nr. 1 : Wetsvoorstel van de heren Vandenberghe en Van Parys.

4-16 - 2007/2008 :

Nr. 2 : Amendementen.

*Voir :***Documents du Sénat :****4-16 - SE 2007 :**

N° 1 : Proposition de loi de MM. Vandenberghe et Van Parys.

4-16 - 2007/2008 :

N° 2 : Amendements.

Voorliggend wetsvoorstel werd samen besproken met het wetsvoorstel tot invoeging van een artikel 682*bis* in het Gerechtelijk Wetboek (stuk Senaat, nr. 4-17/2), dat eveneens de wijze waarop de rechtsbijstand voor het Hof van Cassatie is georganiseerd betreft, maar in spoedeisende gevallen.

II. INLEIDENDE UITEENZETTING DOOR DE HEER VAN PARYS

In de jaarverslagen van het Hof van Cassatie worden door het openbaar ministerie een aantal voorstellen tot wetswijziging geformuleerd. Deze voorstellen vloeien onder meer voort uit juridische en vooral praktische problemen die verband houden met de toepassing van de wetten of met de werking van de rechterlijke macht in het algemeen en waarvoor een, vrij eenvoudige, wetswijziging aangewezen lijkt.

Zo bepaalt artikel 682, tweede lid, van het Gerechtelijk Wetboek dat voor de rechtspleging in burgerlijke zaken voor het Hof van Cassatie de rechtsbijstand slechts wordt verleend nadat het bureau het advies heeft bekomen van een advocaat bij dit Hof, aangewezen door de stafhouder van zijn orde.

Tal van voorgenomen cassatievoorzieningen hebben evenwel duidelijk geen kans op slagen, hetzij om redenen ten gronde, hetzij om redenen van kennelijke onontvankelijkheid. In die omstandigheden, in het bijzonder bij gebreke van duidelijke wettelijke bepalingen, rijst de vraag naar de mogelijkheden van het bureau voor rechtsbijstand van het Hof van Cassatie om rechtsbijstand te weigeren. Het heeft geen zin om zaken te laten behandelen waarvan men *a priori* weet dat ze geen enkele wettelijke grondslag hebben.

Het onderhavige wetsvoorstel strekt er dan ook toe om in de wet te preciseren hoe de rechtsbijstand door het Hof wordt verleend of geweigerd.

In deze aangelegenheid past het vooreerst te verwijzen naar arresten van het Europees Hof voor de rechten van de mens. Spreker verwijst naar de toelichting, waar de relevante passages uitvoerig zijn geciteerd.

Het wetsvoorstel beoogt artikel 682 van het Gerechtelijk Wetboek, tweede lid, als volgt te vervangen :

« Behalve wanneer het de memorie van antwoord op de voorziening betreft, spreekt het bureau van het Hof van Cassatie zich, in de in artikel 478 bedoelde aangelegenheden, over de aanvraag tot rechtsbijstand pas uit na advies van een door de stafhouder van de orde aangewezen advocaat bij het Hof te hebben ingewonnen. Het kan echter de aanvraag zonder dat voorafgaand advies verwerpen als het vaststelt dat, ofwel het verzoek om rechtsbijstand, ofwel de voor-

La proposition de loi a été examinée conjointement avec la proposition de loi insérant un article 682*bis* dans le Code judiciaire (doc. Sénat, n° 4-17/2), qui concerne également la manière dont est organisée l'assistance judiciaire devant la Cour de cassation, mais dans les cas d'urgence.

II. EXPOSÉ INTRODUCTIF DE M. VAN PARYS

Les rapports annuels de la Cour de cassation contiennent un certain nombre de propositions formulées par le ministère public, qui visent à modifier la législation. Ces propositions ont vu le jour à la suite notamment de problèmes juridiques et surtout pratiques, liés à l'application des lois ou au fonctionnement du pouvoir judiciaire en général, et qui semblent nécessiter une modification relativement simple de la législation.

Ainsi, l'article 682, alinéa 2, du Code judiciaire prévoit que le bénéfice de l'assistance n'est accordé pour la procédure devant la Cour de cassation en matière civile qu'après avis demandé par le bureau à un avocat à la Cour de cassation désigné par le bâtonnier de son Ordre.

Il est cependant clair que de nombreux pourvois en cassation envisagés n'ont aucune chance d'aboutir, soit pour des motifs de fond, soit pour des motifs d'irrecevabilité manifeste. Dans ces circonstances, et plus spécialement en l'absence de dispositions légales claires, il y a lieu de se demander de quels moyens le bureau d'assistance judiciaire de la Cour de cassation dispose pour refuser l'assistance judiciaire. Il est absurde de faire examiner des causes dont on sait *a priori* qu'elles sont dépourvues de fondement légal.

La proposition de loi à l'examen vise dès lors à préciser de quelle manière la cour accorde ou refuse l'assistance judiciaire.

À cet égard, il est intéressant de faire référence à certains arrêts de la Cour européenne des droits de l'homme. L'intervenant renvoie à ce propos aux développements de la proposition, où les passages pertinents sont largement évoqués.

La proposition de loi vise à remplacer l'article 682 du Code judiciaire par la disposition suivante :

« Sauf s'il s'agit du mémoire en réponse au pourvoi, le Bureau de la Cour de cassation ne se prononce, dans les matières visées à l'article 478 du Code judiciaire, sur la demande d'assistance judiciaire, qu'après avoir recueilli l'avis d'un avocat à la Cour de cassation désigné par le bâtonnier de l'Ordre. Il peut néanmoins rejeter la demande sans cet avis préalable s'il constate que, soit la requête d'assistance judiciaire, soit le pourvoi envisagé est manifestement irrecevable ou

genomen cassatievoorziening, kennelijk niet ontvankelijk is of kennelijk gegrond is op een niet ernstig middel of dat de einddatum van de termijn voor het instellen van de cassatievoorziening te dichtbij ligt om een advocaat bij het Hof nog de kans te geven deze tijdig in te stellen.»

III. ALGEMENE BESPREKING

De minister verklaart te kunnen instemmen met dit wetsvoorstel en de erop ingediende amendementen (zie *infra*).

Mevrouw Taelman stipt aan dat het wetsvoorstel bepaalt dat het bureau van het Hof van Cassatie de aanvraag om rechtsbijstand zonder voorafgaand advies van een door de stahouder aangewezen advocaat bij het Hof kan verwerpen, indien de einddatum van de termijn voor het instellen van een cassatievoorziening te dichtbij ligt om een advocaat bij het Hof nog de mogelijkheid te geven deze tijdig in te stellen.

Spreekster vraagt zich af of het bureau voldoende zicht zal hebben op de zaak om hierover te oordelen. Wat is immers een redelijke termijn? Waarschijnlijk is dit sterk afhankelijk van de inhoud van de zaak. Heeft de rechtzoekende voldoende indicaties om te weten wanneer er nog voldoende tijd rest?

De heer Van Parys antwoordt dat het hier burgerlijke zaken betreft en dat de termijn voor het instellen van een voorziening in cassatie duidelijk is bepaald op drie maanden vanaf de betekening. Het heeft geen zin en het is tegen de efficiëntie van de rechtspleging het advies van een advocaat van het Hof in te winnen als men pertinent weet dat men geen voorziening zal kunnen instellen binnen de gestelde termijn.

De heer Coveliers voegt eraan toe dat er in de praktijk weinig problemen zullen rijzen. Men moet immers in elk geval een advocaat bij het Hof van Cassatie raadplegen om een cassatievoorziening in te stellen. Indien men deze advocaat aanspreekt op geringe tijd van de einddatum (bijvoorbeeld 15 dagen à een maand), zal de advocaat ook weigeren de voorziening in cassatie in te stellen. Het opstellen van de memorie neemt immers tijd in beslag. Er is in de praktijk dus geen discriminatie, of men nu rechtsbijstand aanvraagt of niet. Men kan hier moeilijk een termijn vaststellen, in plaats van de woorden «te dichtbij», omdat men dan zou raken aan de termijn voor het instellen van een cassatievoorziening bij het vragen van rechtsbijstand.

manifestement fondé sur un moyen non sérieux ou que le délai d'introduction du pourvoi est trop proche de son expiration pour permettre à un avocat à la Cour de cassation de l'introduire en temps utile.»

III. DISCUSSION GÉNÉRALE

Le ministre dit souscrire à la proposition de loi à l'examen et aux amendements déposés (*cf. infra*).

Mme Taelman souligne que, selon la proposition de loi, le Bureau de la Cour de cassation peut rejeter la demande d'assistance judiciaire sans avis préalable d'un avocat à la Cour de cassation désigné par le bâtonnier, si le délai d'introduction du pourvoi est trop proche de son expiration pour permettre à un avocat à la Cour de l'introduire en temps utile.

L'intervenante se demande si le bureau aura une vision suffisamment claire de la cause pour pouvoir porter un jugement en la matière. En effet, que faut-il considérer comme un délai raisonnable? Ce délai dépendra vraisemblablement, dans une large mesure, de la teneur de la cause. Le justiciable dispose-t-il de suffisamment d'indications pour savoir s'il lui reste un délai suffisant?

M. Van Parys répond qu'il s'agit en l'occurrence d'une matière civile et que le délai d'introduction d'un pourvoi en cassation est clairement fixé à trois mois à compter de la signification. Il serait absurde et contraire à l'efficacité de la procédure de recueillir l'avis d'un avocat à la Cour lorsque l'on sait pertinemment qu'il ne sera pas possible d'introduire un pourvoi en cassation dans le délai fixé.

M. Coveliers ajoute qu'il n'y aura pas beaucoup de problèmes dans la pratique. En effet, il faut de toute façon consulter un avocat à la Cour de cassation pour introduire un pourvoi en cassation. Si l'on contacte cet avocat peu de temps avant l'expiration du délai (de 15 jours à un mois, par exemple), celui-ci refusera également d'introduire un pourvoi, car la rédaction du mémoire demande du temps. Il n'y a donc pas de discrimination dans la pratique, que l'on demande une assistance judiciaire ou non. L'on peut difficilement fixer ici un délai précis en lieu et place des mots «trop proche», car on toucherait ainsi au délai d'introduction du pourvoi en cassation dans le cadre de la demande d'assistance judiciaire.

IV. ARTIKELSGEWIJZE BESPREKING EN STEMMINGEN

Artikel 1

Dit artikel wordt eenparig aangenomen door de 9 aanwezige leden.

Artikel 2

Amendement nr. 1

De heren Vandenberghe, Van Parys en Van Den Driessche dienen een amendement in teneinde rekening te houden met de wijziging van artikel 682 door de wet van 1 juli 2006 (stuk Senaat, nr. 4-16/2, amendement nr. 1).

Het amendement wordt eenparig aangenomen door de negen aanwezige leden.

Amendement nr. 2

Mevrouw Taelman verwijst naar een opmerking van de dienst wetsevaluatie van de Senaat, waarbij wordt voorgesteld de woorden « kennelijk gegrond is op een niet ernstig middel » te vervangen door de woorden « gegrond op een kennelijk niet ernstig middel ». Het bureau van het Hof van Cassatie kan immers niet vaststellen dat een middel niet ernstig is, maar enkel dat een middel kennelijk niet ernstig is. Vaststellen dat een middel niet ernstig is, is immers een uitspraak over de grond van de zaak.

De heren Van Parys en Van Den Driessche dienen hiertoe een amendement in (stuk Senaat, nr. 4-16/2, amendement nr. 2).

Dit amendement wordt aangenomen door de negen aanwezige leden

Het aldus geamendeerde artikel wordt aangenomen door de negen aanwezige leden.

V. EINDSTEMMING

Het geamendeerde wetsvoorstel in zijn geheel wordt aangenomen door de negen aanwezige leden.

*
* *

IV. DISCUSSION DES ARTICLES ET VOTES Article 1er

Cet article est adopté à l'unanimité des 9 membres présents.

Article 2

Amendement n° 1

MM. Vandenberghe, Van Parys et Van Den Driessche déposent un amendement visant à prendre en compte la modification de l'article 682 du Code judiciaire par la loi du 1er juillet 2006 (doc. Sénat, n° 4-16/2, amendement n° 1).

L'amendement est adopté à l'unanimité des 9 membres présents.

Amendement n° 2

Mme Taelman fait référence à une observation du service d'Évaluation de la législation du Sénat, qui suggère de remplacer les mots « manifestement fondé sur un moyen non sérieux » par les mots « fondé sur un moyen manifestement non sérieux ». En effet, le Bureau de la Cour de cassation ne peut pas constater qu'un moyen n'est pas sérieux; il peut seulement constater qu'un moyen est manifestement non sérieux. Constater qu'un moyen n'est pas sérieux revient en effet à se prononcer sur le fond de l'affaire.

MM. Van Parys et Van Den Driessche déposent un amendement dans ce sens (doc. Sénat, n° 4-16/2, amendement n° 2).

Cet amendement est adopté à l'unanimité des 9 membres présents.

L'article ainsi amendé est adopté à l'unanimité des 9 membres présents.

V. VOTE FINAL

L'ensemble de la proposition de loi amendée a été adopté à l'unanimité des 9 membres présents.

*
* *

Vertrouwen wordt geschonken aan de rapporteur voor het opstellen van dit verslag.

De rapporteur,
Martine Taelman. Patrik Vankrunkelsven.

De voorzitter,

Confiance a été faite au rapporteur pour la rédaction du présent rapport.

La rapporteuse,
Martine Taelman. Patrik Vankrunkelsven.

Le président,